

4. DE EXOTISCHE VOGELS

De bijgewerkte gegevens over de exotische vogels staan in de versie 2013 van de fiche « 2. Vogels ».

Een aantal exotische vogelsoorten plant zich voort in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het gaat om soorten die ofwel opzettelijk, ofwel toevallig werden uitgezet in de natuur. Dit is een typisch stedelijk fenomeen dat in het Brussels Gewest het jongste decennium duidelijk tot uiting is gekomen. Momenteel is 10 % van de vogelsoorten in het Brussels Gewest van exotische oorsprong.

1. De parkieten

Drie parkietensoorten planten zich voort in ons Gewest:

- de halsbandparkiet (*Psittacula krameri*, afkomstig uit Afrika en India)
- de monniksparkiet (*Myopsitta monachus*, afkomstig uit Argentinië)
- de grote alexanderparkiet (*Psittacula eupatria*, afkomstig uit India en het zuidwesten van Azië)

1.1. De halsbandparkiet

De Brusselse halsbandparkieten zijn de nazaten van het veertigtal exemplaren dat in 1974 werd vrijgelaten uit de kleine "Meli"-zoo. Op dit moment kennen we slechts één slaapplek waar deze vogels bij het vallen van de avond samenkomen. Deze is gelegen vlakbij de NAVO.

Deze vogelsoort heeft zich aanzienlijk verspreid en vermenigvuldigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en omgeving en werd dan ook uitvoerig bestudeerd. In 2001 en 2002 werd de populatie geraamd op respectievelijk 4500 en 5300 exemplaren. Dit cijfer bewijst de spectaculaire evolutie van de laatste jaren ... Het aantal dat zich rond de slaapplek concentreert, schommelt evenwel, wat wijst op het vermoedelijke bestaan van een tweede slaapplek.

De invloed van deze in holen levende en zaadetende vogelsoort op de evolutie van de inheemse vogelsoorten die dezelfde ecologische niche innemen wordt momenteel geëvalueerd door AVES en afkomstig uit de Universiteit Antwerpen. De volgende soorten werden gevolgd: de groene specht, de grote bonte specht, de holenduif, de spreeuw, de boomklever, de boomkruiper, de koolmees, de staartmees, de matkop en vlermuizen .

Er werd geen enkele achteruitgang van de stedelijke populaties van deze soorten vastgesteld, zelfs als deze halsbandparkieten in groten getale voorkomen. Toch werd melding gemaakt van agressieve gedragingen van deze parkiet ten opzichte van andere soorten. Deze soort wordt verder opgevolgd om de eventuele impact vast te stellen van zijn toename op de avifauna van het Gewest.

1.2. De monniksparkiet

Deze soort is sinds eind jaren 1970 aanwezig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met een eerste kolonie in de Vanderkinderestraat in Ukkel. In 1989 werden 30 tot 35 paren en 6 kolonies van nesten geteld in dezelfde wijk. De huidige populatie wordt geraamd op 50 tot 100 vogels. De opvolging van de populatie monniksparkieten via de kolonienesten wijst op duidelijke schommelingen met fases van kolonisering en fases van achteruitgang. Wat de gedragingen betreft, wordt deze soort beschouwd als sterk sedentair en niet agressief ten opzichte van de inheemse soorten. Bovendien bevindt ze zich afgesloten in bijzonder verstedelijkte habitats. De monniksparkiet is niet echt schuw en nadert mensen tot op 2 tot 3 meter, wat hem een belangrijke rol geeft ten aanzien van het publiek. Het voederen van deze vogels in de winter zou overigens een rol in hun overleven spelen.

1.3. De grote alexanderparkiet

De parkiet werd in 1998 voor de eerste maal in het Brussels Gewest geobserveerd. In 1999 en 2000 telde men respectievelijk 6 en 9 nestelende koppels. Momenteel zou de populatie bestaan uit 20 tot 30 exemplaren. De snelle vooruitgang van de grote alexanderparkiet is verontrustend in de zin dat deze soort,

die robuuster is dan de halsbandparkiet, in concurrentie kan treden met inheemse in holenbroeders. De huidige populaties zijn echter te beperkt om een belangrijke impact te hebben.

2. De uitgezette watervogels

Zeven watervogelsoorten werden met succes uitgezet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: de nijlgans (*Alopochen aegyptiacus*), de mandarijneend (*Aix galericulata*), de Barbarijse eend (*Cairina moschata*), de Maghelaengans (*Chloephaga picta*), de knobbelzwaan (*Cygnus olor*), de zwarte zwaan (*Cygnus astracus*) en de grauwe gans (*Anser anser*).

In 1998 werd een veldonderzoek uitgevoerd om de aantallen, het aantal nestbouwende paren en het voortplantingssucces van deze soorten vast te stellen. Sinds 1992 vindt overigens een follow-up plaats van de watervogels in de 20 voornaamste vochtige zones in het Brussels Gewest.

De nijlgans nestelt in het Gewest sinds 1984 en beschikt over een hoog voortplantingspercentage en vertoont een verontrustende snelle verspreiding in het Gewest. In 1999 werd de overwinterende populatie - die ook nestelende exemplaren buiten het Brussels Gewest omvat - geraamd op 234 exemplaren. Volgens een studie van Weiserbs & Jacob voor de periode 1992-2000 wijst, in de huidige stand van zaken, niets op een negatieve impact van de Nijlgans op de inheemse soorten. Dit zou te wijten zijn aan het feit dat de concentraties van nijlganzen per site beperkt blijven en dat er genoeg natuurlijke rijkdommen zijn om de concurrentie tussen de soorten te verhinderen of te beperken.

De nestbouw van de Maghelaengans buiten het Koninklijk Park van Laken is een relatief recent verschijnsel (1996). Volgens de eerste waarnemingen zou deze soort weinig agressief en vruchtbaar zijn. Het bestand van de mandarijneenden zet zijn trage vooruitgang voort sinds 1989. Ze lijken geen bedreiging voor de inheemse avifauna te vormen. De populatie van de knobbelzwaan is beperkt en blijft bestendig.

We stellen vast dat de populaties van de grauwe gans Vlaanderen snel innemen en zich beginnen te verspreiden over Wallonië. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd geen nestbouw vastgesteld buiten het Koninklijk Park van Laken. De Canadese gans (*Branta canadensis*) toont, net als de grauwe gans, een verspreiding in Vlaanderen en, in mindere mate, in Wallonië. De brandgans (*Branta leucopsis*) werd eveneens geobserveerd. Gelet op de situatie in de twee andere Gewesten van het land worden deze soorten aandachtig gevolgd.

Een database met geografische referenties over de watervogels is in gebruik sinds 1999. Ze vormt een waardevol instrument voor de opvolging van alle vogelpopulaties in het Gewest.

Bronnen

1. WEISERBS, A. & JACOB, J-P. : "Surveillance de l'état de l'Environnement Bruxellois" ("Toezicht op de staat van het Brusselse leefmilieu"), Werkgroep AVES, Conventie BIM, 1998.
2. DE SCHUTTER, G., WEISERBS, A. & JACOB, J-P. : "Le suivi de l'avifaune en tant que bioindicateur de l'état de l'environnement en Région de Bruxelles-Capitale" ("De opvolging van de avifauna als bio-indicator van de staat van het leefmilieu in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest") in BIM "Kwaliteit van het Leefmilieu en biodiversiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, inventaris en opvolging van de flora en de fauna". Studiedocument van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen nr. 93, 1998
3. WEISERBS, A. & JACOB, J-P. "The natural history of birds in European cities - Brussels" in AVES, Rapport final, 2001.

Andere fiches in verband hiermee

Schriftje "Fauna en Flora in Brussel"

- 3. De Zangvogels in het Zoniënwood

Schriftje "Grondgebruik en landschappen in Brussel"

- 3. Begroeningsgraden en groene ruimten

- 4. Inrichting en beheer van openbare groene ruimten door het BIM van 1993 tot 2001
- 5. Biologisch patrimonium: beschermde gebieden
- 6. Het Groen Netwerk
- 7. Hydrografisch net

Auteur(s) van de fiche

YOURASSOWSKY Catherine

Actualisering: DE VILLERS Juliette, COURTENS Wouter